

यहाँ से काटिए

प्रश्न पत्र को खोलने के लिए यहाँ फाड़ें

यहाँ से काटिए

Sl.No. :

नामांक	Roll No.

No. of Questions – 22

VU-49-Nyay Darshnam

No. of Printed Pages – 7

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2024

VARISHTHA UPADHYAYA EXAMINATION, 2024

न्याय दर्शनम्

समय : 3 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक : 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्यः।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः।
- 5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः।

खण्ड-अ

1) वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः -

i) न्यायसूत्रकारः कः?

[1]

अ) पतञ्जलिः

ब) गौतमः

स) विश्वनाथः

द) जैमिनिः

ii) कस्य कृते तर्कभाषा विरचिता -

[1]

अ) पण्डितस्य

ब) मेधाविनः

स) बालस्य

द) विपश्चितः

iii) चत्वारि प्रमाणानि कस्मिन् दर्शने अङ्गीकृतानि?

[1]

अ) न्यायदर्शने

ब) सांख्यदर्शने

स) चार्वाकदर्शने

द) जैनदर्शने

iv) अनुमितिज्ञानस्य करणं किम्?

[1]

अ) अनुमानम्

ब) लिङ्गपरामर्शः

स) उपमानम्

द) शब्दः

v) कारणं कतिविधम्?

[1]

अ) द्विविधम्

ब) चतुर्विधम्

स) षड्विधम्

द) त्रिविधम्

vi) प्रत्यक्षं ज्ञानं कतिविधं भवति?

[1]

अ) दशविधम्

ब) चतुर्विधम्

स) द्विविधम्

द) पञ्चविधम्

- vii) करणस्य किं लक्षणम्? [1]
- अ) असाधारणं कारणम् ब) प्रागभावप्रतियोगि
- स) असाधारणधर्मः द) निष्प्रकारकं ज्ञानम्
- viii) हेत्वाभासः कतिविधः? [1]
- अ) त्रयः ब) चत्वारः
- स) पञ्च द) षट्
- ix) समवायः कतिविधः? [1]
- अ) द्वौ ब) त्रीणि
- स) अष्टौ द) एकैव
- x) द्रव्याणि कति सन्ति? [1]
- अ) सप्त ब) नव
- स) एकादश द) त्रयोदश
- xi) जलीयं शरीरं कुत्रास्ति? [1]
- अ) पृथिव्याम् ब) सूर्यलोके
- स) वरूणलोके द) वायौ
- xii) पार्थिवो विषयः कः? [1]
- अ) गन्धः ब) मृत्पाषाणादि
- स) रसः द) स्पर्शः

xiii) कर्माणि कति सन्ति?

[1]

अ) नव

ब) सप्त

स) पञ्च

द) त्रीणि

xiv) किं नाम प्रमा?

[1]

अ) शब्दः

ब) यथार्थानुभवः

स) असद्भूतः

द) भ्रमः

xv) इन्द्रियार्थसन्निकर्षजन्यं ज्ञानं किम्?

[1]

अ) उपमितिः

ब) प्रत्यभिज्ञा

स) भ्रमः

द) प्रत्यक्षम्

2) रिक्तस्थानानि पूरयत -

i) ज्ञातविषयं स्मृतिः।

[1]

ii) तत्रायुतसिद्धयोः समवायः।

[1]

iii) पटस्यासमवायिकारणम्।

[1]

iv) साक्षात्कारि प्रत्यक्षम्।

[1]

v) समवायस्तथाऽभावः सप्त कीर्तिताः।

[1]

vi) तिर्यग्गमनमप्यत्र लभ्यते।

[1]

vii) सप्तानामपि ज्ञेयत्वादिकमुच्यते।

[1]

3) अतिलघूत्तरात्मक प्रश्नाः -

- i) तर्कभाषायाः प्रणेता कः? [1]
- ii) लिङ्गपरामर्शः कोऽस्ति? [1]
- iii) अनुमानं कतिविधम्? [1]
- iv) 'आप्तवाक्यम्' किम्? [1]
- v) 'वायुः' इति पदार्थस्य कस्मिन् विभागे आगच्छति? [1]
- vi) पृथिव्याः विशिष्टः गुणः कः? [1]
- vii) वेमादिकं पटस्य किं कारणम्? [1]
- viii) आत्मा कतिविधः? [1]
- ix) आकाशं कतिविधम्? [1]
- x) वायुरूपं शरीरं कुत्रास्ति? [1]

खण्ड - ब

लघूत्तरात्मक प्रश्नाः -

- 4) प्रमाणादि षोडशपदार्थानां किं प्रयोजनम्? [2]
- 5) प्रमाणस्य किं लक्षणम्? [2]
- 6) शास्त्रप्रवृत्तेः कति भेदाः? [2]
- 7) परामर्शस्य किं लक्षणम्? [2]
- 8) अभावः कोऽस्ति? [2]

- 9) व्याप्तेः किं लक्षणम्? [2]
- 10) किं नाम वैधर्म्यम्? [2]
- 11) आत्मनः किं लक्षणम्? [2]
- 12) जलस्य किं लक्षणम्? [2]
- 13) करणस्य किं लक्षणम्? [2]
- 14) चक्षुषा घटप्रत्यक्षजनने कः सन्निकर्षः? [2]
- 15) द्रव्यस्य किं स्वरूपम्? [2]

खण्ड – स

दीर्घोत्तरात्मकाः प्रश्नाः –

- 16) न्यायाभिमतं प्रामाण्यवादस्य किं स्वरूपम्? [3]

अथवा

तर्कभाषायाः मङ्गलाचरणं लिखत।

- 17) कस्यचिदेकस्य स्वरूपं विवेचनीयम्। [3]

अ) स्वतः प्रामाण्यम्।

ब) परतः प्रामाण्यम्।

18) कस्यचिदेकस्य स्वरूपं निरूपणीयम्।

[3]

अ) शब्दप्रमाणम्।

ब) उपमानप्रमाणम्।

19) अनुबन्धचतुष्टयस्य किं स्वरूपम्?

[3]

अथवा

न्यायदर्शनस्य प्रमुखपदार्थानां विवेचनं कुरुत।

खण्ड-द

निबन्धात्मकाः प्रश्नाः -

20) समवायसन्निकर्षः कदा भवति? स्पष्टयत।

[4]

अथवा

संयोगसन्निकर्षः कदा भवति? विवेचयत।

21) किं नाम सादृश्यम्? सविस्तरं वर्णयत।

[4]

अथवा

तमसो पृथक् द्रव्यत्वे मीमांसकमतनिराशपूर्वकं सिद्धान्तपक्षं स्थापयत।

22) जातिबाधकाः के दोषाः? सोदाहरणं तान् विवेचयत।

[4]

अथवा

पृथिव्याः लक्षणं विलिख्य तस्य भेदान् प्रदर्शयत।

DO NOT WRITE ANYTHING HERE